

Op verzoek van de Afdeling welzijnsvraagstukken is de Werkgroep minimum welzijnseisen bestrijdingscampagnes ingesteld (voor samenstelling zie bijlage 1). Taak van deze Werkgroep was zich te buigen over de vraag welke minimale welzijnseisen vastgesteld kunnen worden die tijdens bestrijdingscampagnes van bepaalde ziekten (varkenspest en mond- en klauwzeer) voor de dieren gehandhaafd moeten worden. De taak was met andere woorden of normen kunnen worden vastgesteld voor de maximaal te tolereren aantasting van dierenwelzijn bij bestrijdingscampagnes. Gebleken is dat tijdens de bestrijding van dierziekten sommige dieren in de knel komen en dat niet altijd snel genoeg wordt opgetreden.

Met betrekking tot deze vraag heeft de Werkgroep gemeend het welzijn aan de hand van de volgende criteria te moeten beoordelen:

1. Beschikbare hokoppervlakte gerelateerd aan het gewicht van de dieren
2. Mogelijkheid tot het creëren van alternatieve huisvesting
3. Agressiviteit tussen de dieren onderling, gedragskenmerken, beschadigingen/gezondheid.

De Werkgroep doet met betrekking tot de hierna genoemde groepen dieren de volgende aanbevelingen.

1. Vleeskalveren

De Werkgroep meent dat binnen deze groep gehouden dieren onderscheid dient te worden gemaakt tussen individueel en in groepen gehouden kalveren. In de regel betekent het bereiken van het eindgewicht (rond 240 kilogram) afvoer van het bedrijf om de dieren te laten slachten. Indien dat bij de individueel gehouden dieren niet mogelijk is, kunnen vrij snel welzijnsproblemen (niet meer kunnen liggen, problemen met de voeding en beengebreeken) ontstaan. De Werkgroep meent derhalve dat deze dieren dan ook bij het bereiken van dat eindgewicht afgevoerd dienen te worden op grond van het feit dat dan een onaanvaardbare welzijnsaantasting op gaat treden. De in het Kalverbesluit genoemde hokoppervlakten laten het niet toe dat de dieren langer worden aangehouden.

Met betrekking tot de in groepen gehuisveste kalveren bestaat er iets meer speling omdat de dieren daarbij gebruik kunnen maken van "elkaars ruimte". De Werkgroep is van mening dat deze dieren in het uiterste geval tot maximaal één maand (30 dagen) na het bereiken van dat eindgewicht aangehouden kunnen worden. Daarna moeten ze onverwijld om welzijnsredenen worden afgevoerd. In die maand dient nauwkeurig bekeken te worden of er geen ernstige uitwendige beschadigingen bij de dieren optreden. Daarbij moet gedacht worden aan wonden, littekens, zwellingen, kreupelheden, conditie van het haarkleed en eventuele andere bevindingen. Indien sprake is van ernstige uitwendige beschadigingen dienen de kalveren binnen drie dagen te worden afgevoerd. Om de groei in die maand te temporiseren is het gewenst dat de dieren ruwvoer wordt verstrekt. Daarmee kan de groei vertraagd en de verveling tegengegaan worden.

2. Vleestieren

De Werkgroep is van mening dat de vleestieren op een zodanige manier worden gehuisvest dat er niet snel welzijnsproblemen zullen ontstaan indien de dieren niet aan het eind van de afmestperiode afgevoerd kunnen worden. De hokcapaciteit is in de regel voldoende om die problemen te voorkomen. Waarschijnlijk zijn er ook alternatieven voor het afvoeren van de gehele groep, namelijk enkele dieren uit de groep halen en die elders huisvesten of ter destructie afvoeren zodat voor de overige dieren meer ruimte ontstaat. Waar wel nadrukkelijk naar gekeken dient te worden zijn uiterlijke beschadigingen. De dieren dienen gecontroleerd te worden op verwondingen (met name aan de staart), littekens, zwellingen, kreupelheden en verdikkingen van de kniegewrichten. Dieren waarbij deze uiterlijke beschadigingen voorkomen, dienen binnen drie dagen te worden afgevoerd.

3. Melkgevend vee

De Werkgroep is van mening dat geen welzijnsproblemen te verwachten zijn indien de dieren enige tijd niet naar buiten mogen of niet verplaatst mogen worden. Eventuele moeilijkheden kunnen wel verwacht worden bij dieren die uitgeschaard zijn. Deze dieren mogen bij een uitbraak bij MKZ echter niet meer worden vervoerd **én** moeten naar binnen. Aan beide voorwaarden zal echter lang niet altijd voldaan kunnen worden. Deze dieren zullen derhalve op grond van wettelijke vereisten als eerste worden afgevoerd.

4. Nuchtere kalveren

De Werkgroep is van mening dat geen welzijnsproblemen te verwachten zijn indien de dieren enige tijd niet naar buiten mogen of niet verplaatst mogen worden. Binnen het bedrijf zal het vrijwel altijd mogelijk zijn een opvang te creëren.

5. Schapen

Bij met name die bedrijven die veel schapen hebben, kan de hokcapaciteit tijdens de lammerperiode een groot probleem worden. De Werkgroep meent dat in een dergelijke periode onderscheid gemaakt dient te worden tussen geschoren en niet-geschoren schapen.

De minimale eisen zijn:

Voor een geschoren schaap en twee lammeren een hokoppervlakte van 1,5 m² en een ongeschoren schaap en twee lammeren een hokoppervlakte van 2 m².

Buiten een lammerperiode heeft een schaap een minimale hokoppervlakte nodig van 1 m².

Als de lammeren tussen de twee en de vijf maanden oud zijn tellen twee lammeren samen voor één schaap. Vanaf een leeftijd van vijf maanden telt één lam als één schaap.

Indien deze minimale hokoppervlakten door de schapenhouder niet gerealiseerd kunnen worden ontstaan ernstige aantastingen van het welzijn van de dieren en dienen deze te worden afgevoerd.

Verder dient rekening te worden gehouden met de lengte van de voederbak. Deze moet zo lang zijn dat alle schapen op gezette tijden rustig kunnen eten.

6. Geiten

Ook hier worden met name problemen verwacht tijdens de lammerperiode, omdat normaal gesproken de bokjes en de geitjes worden afgevoerd, terwijl ze nu moeten worden aangehouden. De hokcapaciteit kan daardoor in het gedrang komen.

Tot een leeftijd van vijf maanden is een hokoppervlakte vereist van minimaal 0,5 m² per dier.

Tussen de vijf en de twaalf maanden is een hokoppervlakte vereist van minimaal 0,75 m² per dier.

Indien deze minimale hokoppervlakten door de geitenhouder niet gerealiseerd kunnen worden ontstaan ernstige aantastingen van het welzijn van de dieren en dienen deze te worden afgevoerd.

7. Vleesvarkens

Vanuit de ervaring die is opgedaan tijdens de bestrijding van de varkenspest die is uitgebroken op 4 februari 1997 in Oost-Brabant is gebleken dat een bezetting van 1,5 maal de toegestane bezetting volgens de normen van het Varkensbesluit 1994 nog net acceptabel is. Dit betekent dat de beschikbare vloeroppervlakte voor de volgende categorieën vleesvarkens tenminste bedraagt:

- a. tot 45 kg: 0,30 m²
- b. van 45 tot 75 kg: 0,5 m²
- c. van 75 tot 110 kg: 0,6 m²
- d. meer dan 110 kg: 0,7 m²

Als de bezetting nog groter wordt ontstaat een zeer urgente situatie waarbij de dieren afgevoerd dienen te worden.

Hierbij moet ook gesteld worden dat er eerder moet worden ingegrepen indien er sprake is van agressiviteit tussen de dieren onderling. Dit geldt voor alle genoemde diergroepen. Dit probleem kan met name spelen bij dieren die biologisch/ecologisch gehouden worden en niet gewend zijn aan de omstandigheden zoals die gelden voor varkens gehouden onder gangbare omstandigheden. Er dient vooral gelet te worden op wonden, krassen, zwellingen, kreupelheden, staart- en oorbijten.

8. Fokvarkens

A. Hoogdrachtige zeugen

Hierbij zullen in de regel geen problemen ontstaan, behalve bij die bedrijven die hoogdrachtige zeugen afvoeren naar andere bedrijven, om daar de biggen te werpen. Die bedrijven hebben zelf geen enkele mogelijkheid om de zeugen te laten afbiggen. De enige mogelijkheid daar is om de hoogdrachtige zeug over te nemen ter doding/destructie. Dat verdient de voorkeur boven het laten afbiggen van de zeug en vervolgens de biggen over te nemen.

B. Dragende gelten

Hiervoor geldt hetzelfde als bij hoogdrachtige zeugen, hoewel hier tot een bepaalde tijd (tot 33 dagen dracht) de mogelijkheid bestaat om te aborteren.

Ook hierbij is weer van belang te letten op de agressiviteit tussen de dieren onderling. Verder is het van belang dat gelten nog groeien. Daarvoor moeten de normen van de vleesvarkens (zie boven) worden gehanteerd.

C. Dekrijpe dieren

In de regel zullen bij deze dieren bij een vervoersverbod geen problemen ontstaan. De dieren groeien niet meer. Wel is het van belang een fokverbod in te stellen voor deze dieren.

D. Dekberen

Bij deze dieren zijn geen problemen te verwachten indien ze niet vervoerd mogen worden.

Bijlage 1

Samenstelling Werkgroep minimum welzijnseisen bestrijdingscampagnes:

Mw.Ir. M. de Jong, Dierenbescherming

Mr.Drs. H. Lommers, Raad voor dierenaangelegenheden (voorzitter)

Ir. G.F.V. van der Peet, Expertise Centrum LNV

Dr. W.G.P. Schouten, Wageningen Universiteit, Leerst. Veehouderij

J. Slingerland, rundveehouder

Drs. E. van der Sommen, Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees

Prof.Dr.Ir. M.J.M. Tielen, Gezondheidsdienst/Faculteit Diergeneeskunde